

ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ ANLATI METİNLERİNDE METİNLERARASI İLİŞKİLER

İlker AYDIN*-Enes ÇİNPOLAT**

Öz

Bütün metinler mutlaka bir başka metinle ilişkilidir. Ne kadar özgün olduğu iddia edilirse edilsin herhangi bir metin kendinden önceki metinlerden bağımsız değildir. Bu ifadeler metinlerarasılık kavramı ile açıklanmaktadır. Bu kavram, 1960'lı yıllardan beri metin incelemelerinde yerini almaya başlamıştır. Bu çalışmada metinlerarasılık kavramı ile 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan anlatı metinleri incelenmiş ve metinlerarası ilişkileri saptanmıştır. Araştırma nitel araştırmaya bağı bir doküman analizi çalışmasıdır. Verilerin analizinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak, incelenen metinlerin metinlerarasılık yönünden zayıflıklar içerdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Metinlerarasılık, Türkçe ders kitabı, ortaokul.

INTERTEXTUALITY RELATIONS in NARRATIVE TEXTS in SECONDARY SCHOOL TURKISH TEXTBOOKS

Abstract

All texts are absolutely related to another text. No matter how alleged to be original, anytext is not independent of the previous text itself. These expressions are explained by the concept of intertextuality. This concept has begun to take its place in text reviews since the 1960s. In this study, narrative texts in 5th, 6th, 7th, and 8th-grade Turkish textbooks were examined and intertextual relations were determined. Research is a document analysis study based on qualitative research. In the analysis of the data, descriptive analysis method was used. As a result, it can be said that the analyzed texts contain weaknesses in terms of intertextuality.

Key Words: Intertextuality, Turkish textbook, secondary school.

GİRİŐ

Metinsellik kavramı bir yazının metin sayılması için oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Metinselliğin sağlanması Beaugrande ve Dressler'e (1981) göre genel olarak yedi ölçüt ile ilişkilidir. 'Metinsellik ölçütleri' olarak adlandırılan bu ölçütler řu şekildedir:

1. Bağdaşıklık: Bağdaşıklık ölçütü kelime ve tümcelerin bir birliktelik hâlinde birbirlerine bağlanma hâllerini yansıtır. Bu durumda bir ögenin yorumu başka bir ögeye bağı olarak yapılmaktadır (Coşkun, 2005).

* Doç. Dr., Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Bölümü, ilkaydin67@hotmail.com.
ORCID: 0000-0003-3369-7724.

** Arař. Gör., Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Bölümü, enescinpolar@gmail.com.
ORCID: 0000-0002-3411-4300.

2. Tutarlılık: Tutarlılık, metnin tüm yanları itibarıyla birbirine tutarlı olan dizgesel bir biçimin var oluşu şeklinde değerlendirilir (Günay, 2007: 116).
3. Amaçlılık: Metinler hedef alıcı üzerinde belli bir etki yaratmayı amaç edinerek yazılır. Yani yazarların yazmak için bir niyeti vardır (Günay, 2007: 124).
4. Kabul Edilebilirlik: Toplumsal ve kültürel ilişkilerden oluşan dilsel yapı, salt mantıksal bir şekilde açıklanamamaktadır. Bu sebeple her metin belli bir dönem veya grup için kabul edilebilirdir. Metni okuyan kişi kendi dünyasıyla alakalı bir metni algılayabilir ve yorumlayabilir (Günay, 2007: 130).
5. Bilgilendiricilik: Bilgilendiricilik, metnin taşıdığı bilgiler ile alakalıdır. Bu bilgilerden yeni bilgilerin çok olması anlamayı zorlaştıracağı gibi eski bilgilerin çok olması ise okunmaya değer görülmemesine sebebiyet verebilmektedir (Coşkun, 2005).
6. Duruma Uygun Olma: Yazılan metnin konusu, hedef alınan kitle, ulaşılması istenen amaç ve metnin türüne uygun bir şekilde anlatımın gerçekleştirilmesidir (Coşkun, 2005).
7. Metinlerarasılık: Metinsellik ölçütleri içerisinde yer alan metinlerarasılık kavramı cümlelerin metin sayılmasında oldukça önemlidir. Metinlerarasılık, edebî metinlerin diğer başka metinler ile kurduğu ilişkileri ortaya koymaya çalışan bir kuramdır. Bu kurama göre her metin kendinden önceki veya sonraki metinler ile bağlantılıdır ve bir bütün olarak ele alınmalıdır. Metin oluşturulduğu dönemin birikimlerinden ayrı ele alınamaz.

Metinlerarasılık kavramının ortaya çıkış tarihine baktığımızda Aktulum'a (2000) göre metinlerarasılık; kuramsal olarak XIX. yüzyılda ortaya çıkmış bir ya da daha fazla metin arasındaki bir tür alışverişi olarak tanımlanırken Aytaç'a (2003) göre ise metinlerarasılık edebî bir metnin edebiyat içi ya da dışı fark etmeksizin bütün metinlerle olan bağlantısını kapsar şeklinde tanımlanır ve bu durum çok eskiden beri vardır (akt. Akbulut, 2009).

Metinlerarasılık sadece belli bir metne bağlı kalınarak ve o metin üzerinden ele alınan bir ölçütten ziyade birden çok metnin veya olgunun birleşimi ile okurun bir metinden alabileceğinden çok daha fazla şeyi ona vermeyi hedeflemiş bir ölçüttür. Okur bu sayede okuduğundan çok daha fazla anlamlar çıkarabilme şansını metinlerarasılık ile yakalayabilmektedir. "Okuyucunun metni algılayabilmesi diğer metinlerle kurduğu ilişkilere bağlıdır. Okuyucunun daha önce karşılaştığı metinler ile alımladığı metin arasındaki ilişkiler ne kadar büyürse iletişim ortamı da o aranda genişler. Metinlerde, metinlerarası ilişkileri sağlamak için diğer metinlerden alıntılar yapılabilir, diğer metinlere göndermeler yapılabilir." (Torusdağ ve Aydın, 2017: 21).

1960'larda başta Bakhtin, Julia Kristeva olmak üzere, Roland Barthes, Michel Riffaterre, Harold Bloom, Genette gibi kuramcılarının çalışmalarıyla edebî çözümlemenin temel kavramlarından biri durumuna gelen metinlerarasılık, aynı

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Anlatı Metinlerinde Metinlerarası İlişkiler

zamanda kültürel mirası kucaklamaktır. Bir tür edebiyatta klişeleşmiş söz ve anlatım geleneğini sürdürmek, kültürel kodlarla teması devam ettirmek ve metnin anlam derinliğini genişletmek için kullanılır. Pek çok eserinde klasik edebiyatı yeniden yorumlayan Hilmi Yavuz'a göre de metinlerarası ilişkinin özellikle "geleneğe ilişki kurmak" ve "geleneği yeniden üretmek" bağlamında değerlendirilmesi gerektiği görülmektedir (Türkdoğan, 2007: 169-170).

Aktulum (2007: 93-142), metinlerarasılık ilişkilerini "ortakbirliktelik ve türev ilişkileri" olmak üzere iki başlık altında toplamıştır. Araştırmada ele alınan ortakbirliktelik ilişkileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Metinlerarası ilişkiler

Ortakbirliktelik	
a. Açık Metinlerarası İlişkiler	b. Kapalı Metinlerarası İlişkiler
- Alıntı	- Gizli alıntı
- Gönderge	- Anıştırma

Ortakbirliktelik ilişkilerinden olan açık metinlerarası ilişkileri belirlemek amacıyla okurun özellikle bir çaba göstermesine gerek yoktur. Metinde açıkça görülebilir ve böylece referans kaynağa doğrudan gidilebilir. Kapalı metinlerarası ilişkileri ve türev ilişkilerini belirlemek ise farklıdır. Burada sadece yazarın metinlerarası ilişkiler kurması tek başına yeterli değildir, okurun da bu ilişkileri fark edebilmesi için önceki metinlerle ilgili bilgisinin olması gerekir. Böylelikle metin okumadan anlamlı ilişkiler çıkarabilir, yorumlarda bulunabilir ve üst düzey okuma gerçekleştirebilir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Çalışma, nitel araştırma geleneğine bağlı olarak doküman incelemesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Böylelikle incelenen dört ders kitabı dokümanları oluşturmaktadır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 189).

Araştırma Kapsamı

Bu çalışmada ele alınan metinlerarasılık kavramı ile 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında geçen anlatı metinleri incelenmiş ve metinlerarası ilişkileri saptanmaya çalışılmıştır.

Tablo 2. Çalışmada incelenen kitapların künye bilgileri

Sınıf Düzeyi	Yayınevi	Kabul Yılı	Basım Yılı	Yasal Geçerlilik
5.Sınıf	MEB Yayınları	2017	2017	2017-2022
6.Sınıf	MEB Yayınları	2017	2017	2017-2022
7.Sınıf	Ez-De Yayıncılık	2014	2017	2014-2019
8.Sınıf	MEB Yayınları	2013	2017	2014-2019

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Elde edilen veriler, önce sistematik bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanıp ve yorumlanıp, birtakım sonuçlara ulaşıldığı için bu yöntem tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışmada, metinler şu başlıklar altında incelenerek metinlerarası ilişkiler ortaya konmaya çalışılmıştır:

-Açık İlişkiler: Alıntı/Metin Ekleme, Gönderge-Gönderme (Kişi İsimlerine Ait Göndergeler, Mekân İsimlerine Ait Göndergeler, Dinî Göndergeler, Sanat Göndergeleri)

-Kapalı İlişkiler: Gizli Alıntı, Anıştırma-Telmih (Dinî Anıştırmalar, Tarihî Anıştırmalar, Edebî Anıştırmalar) (Şerefoğlu, 2013).

BULGULAR

Çalışmada elde edilen veriler sınıflandırılarak gösterilmeye çalışılmış olup doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

5.Sınıf

5. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan anlatı metinleri aşağıdaki gibidir:

- *Oyuncak*
- *Alis Harikalar Diyarında*
- *Güneşin Uyuduğu Yer*
- *Bilmeyen Var mı?*
- *Küçük Ağa*
- *Püf Noktası*
- *Forsa*
- *Çocuk Doğruyu Söyledi*

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Anlatı Metinlerinde Metinlerarası İlişkiler

- *Hasta*
- *Kar Tanesinin Serüveni*
- *Ben Bir Çınar Ağacıydım*

1. Açık İlişkiler

1.1. Alıntı/Metin Ekleme

Alıntı; “bir metnin farklı bir metin içinde açıkça ve sözcüğü sözcüğüne yinelenmesi işlemi” (Aktulum, 2011: 416) şeklinde tanımlanabilir.

Oyuncak adlı metinde “Onların evden çıkmalarını dört gözle bekliyorum” deyimini anlatıma güç katmak için olduğu gibi kullanılarak alıntılama yapılmıştır. Metinde “utancından kıpkırmızı olmak” deyimini yaptığı yanlış bir işten dolayı yaşanan durumu ifade etmek için kullanılmıştır.

Alis Harikalar Diyarında adlı metinde herhangi bir alıntılama örneğini rastlanmamıştır.

Güneşin Uyuduğu Yer adlı metinde de alıntılama veya metin ekleme örneği bulunmamaktadır.

Bilmeyen Var mı? adlı metinde “Pes ediyorum! Bu kadar da olmaz cümlesinde” yenilgiyi kabul etmek anlamıyla alıntılama yapılmıştır. Metinde “yüzünden düşen bin parça” deyimini öfke ve küskünlükten dolayı suratı asık olmak anlamıyla alıntılama yapılmıştır. “göz açıp kapayıncaya kadar” deyimini çok kısa bir sürede anlamına gelecek şekilde kullanılarak anlatımı güçlendirmek için alıntılama yapılmıştır. “zihni açılmak” deyimini daha iyi anlamaya veya kavramaya çalışmak anlamlarına gelecek şekilde kullanılarak alıntılama yapılmıştır.

Bilmeyen Var mı? adlı metinde geçen “omuzlarım yer çekimine yenik düşmüş” cümlesinde kullanılan yenik düşmek deyimini bir durum veya olay karşısında yenilmek, mağlup olmak anlamıyla alıntılama yapılmıştır.

Püf Noktası adlı metinde püf noktası deyiminin çıkış hikâyesi konu alınmıştır. Metnin tamamına hâkim olan püf noktası; bir işin en ince, en önemli, en can alıcı yeri anlamında kullanılarak metinde alıntılama yapılmıştır.

Forsa adlı metinde “dizlerinin bağı çözülmek” deyimini anlatıma güç katmak için olduğu gibi kullanılarak alıntılama yapılmıştır.

Çocuk Doğruyu Söyledi adlı metinde geçen “ne olursa olsun zora koşmak yoktu” cümlesinde kullanılan zora koşmak deyimini bir işte birine güçlük çıkarma anlamıyla alıntılama yapılmıştır. Yine aynı metinde geçen “hele Süleymaniye ile boy ölçüşebilecek bir yer düşünemiyorum artık.” cümlesinde kullanılan boy ölçmek deyimini de değer yarışına girmek anlamıyla alıntılanmıştır.

Hasta adlı metinde geçen “bak bugün yine başım çatlıyor.” cümlesinde kullanılan başı çatlamak deyimini ve “Yoklayıcıları ile konuştuğunda Tevfik Efendi açılıyor, inlemesi kesiliyor, artık gözlerini süzmesi, burnundan soluması kalmıyor.” cümlesindeki burnundan solumak deyimini kullanılarak alıntılama yapılmıştır.

Ben Bir Çınar Ağacıydım adlı metinde geçen “o gün can çekişerek öldüm oracıkta.” cümlesinde kullanılan can çekişmek deyimi ölmek üzere bulunmak anlamıyla kullanılarak alıntılama yapılmıştır.

1.2. Gönderge -Gönderme-

1.2.1. Kişi İsimlerine Ait Göndergeler

Gönderge, bir yapıtın başlığı, bir yazarın adı olabileceği gibi, bir yapıtta geçen kahramanın adı da olabilir. Aktulum (2011: 435) göndergenin bir metinden alıntı yapılmaksızın okuru doğrudan o metne yönlendirdiğini belirtir.

Oyuncak, Alis Harikalar Diyarında, Bilmeyen Var mı? adlı metinlerde kişi isimlerine ait bir gönderim bulunmamaktadır.

Küçük Ağa adlı metinde “Doktor Haydar Bey” Dünya savaşında yüzbaşı rütbesinde görev yapmış ve milli mücadele yıllarında Kuvayı Milliye’ye büyük hizmetler vermiş bir askere gönderimde bulunulmuştur.

Çocuk Doğruyu Söyledi adlı metinde “Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim, Mimar Sinan, Şehzade Mehmet” gibi tarihî isimlere gönderimde bulunulmuştur

1.2.2. Mekân İsimlerine Ait Göndergeler

Alis Harikalar Diyarında, Bilmeyen Var mı?, Güneşin Uyuduğu Yer adlı metinlerde mekan isimlerine ait bir gönderim bulunmamaktadır. *Oyuncak* adlı metinde “Girit bizim canımız, feda olsun kanımız” cümlesinde mekân isimlerine ait bir gönderim yapılmıştır. “Küçük Ağa” adlı metinde “Akşehir, Polatlı” kullanılarak metinlerarasılık bağlamında mekân isimlerine ait bir gönderimdir.

Forsa adlı metinde nerelisin sorusuna verilen “Edremitli” cevabı metinlerarasılık bağlamında mekân isimlerine ait bir gönderimdir.

Çocuk Doğruyu Söyledi adlı metinde Osmanlının eski başkentleri olan “Edirne, İstanbul” kullanılarak mekân isimlerine ait bir gönderime yer verilmiştir.

Kar Tanesinin Serüveni adlı metinde geçen “Hazar Deniz’de bir damla suydum.” kısmında mekâna ait bir gönderimde bulunulmuş. Ayrıca yine bu yağmur parçasının kara dönüşerek indiği yer olarak ifade edilen “Tebriiz” de mekâna ait gönderim olarak ele alınmıştır.

1.2.3. Dinî Göndergeler

Forsa adlı metinde “İhtiyar, kaftanın altından kolunu çıkardı, Bey’e uzattı. Pazısında haç şeklinde derin bir yara izi vardı. Bu yarayı, gecesi altı ay süren bir adada savaşırken almıştı.” cümlesinde Hıristiyanlık sembolü olan haça bir gönderimde bulunulmuştur. Yine aynı metinde yer alan “Şehit olursam bunu üzerime örtün!” cümlesinde şehitlik kavramıyla İslam dinine bir gönderim yapılmıştır.

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Anlatı Metinlerinde Metinlerarası İlişkiler

Çocuk Doğruyu Söyledi adlı metinde geçen “*Şehzadebaşı Cami, Süleymaniye Cami, Selimiye Cami*” Mimar Sinan’ın çiraklık, kalfalık ve ustalık eseri olarak nitelendirdiği bu camilere yer verilerek dinî gönderimde bulunulmuştur.

Hasta adlı metince geçen “*Innh, kaderde bu da varmış...*” sözü ile kader kavramından bahsedilerek dinî gönderimde bulunulmuştur.

1.2.4. Sanat Göndermeleri

Oyuncak adlı metinde geçen “*Birdirbir oynardık, beştaş oynardık, köşe kapmaca oynardık, uzuneşek oynardık.*” ifadeleri ile kültürümüze ait oyunlara yer verilerek sanat gönderimi yapılmıştır.

Püf Noktası adlı metinde geçen “*Eski çırak ayağıyla merdaneyi döndürüp çamura şekil vermeye başladığında usta önünde dönen çanağa arada sırada “püf” diye üfleyerek zamanla testiyi çatlatacak olan bazı küçük hava kabarcıklarını patlatıp giderir.*” cümlesi çömlek yapma sanatını ait bir sanatsal gönderimdir.

2. Kapalı İlişkiler

2.1. Gizli Alıntı

Gizli alıntı (aşırma); bir alıntının ayrıçlarla ya da italik yazıyla gösterilmeden yapılması, yapıt ve yazar adı belirtilmemesi durumunu ifade eder Aktulum (2007: 103). Aşırma’yı açıklamak için ‘intihal’ kelimesi de sıkça kullanılır.

İncelenen metinlerde gizli alıntı örneğine rastlanmamıştır.

2.2. Anıştırma-Telmih

Aktulum (2011: 419) anıştırmayı bir metni, düşünceyi, doğrudan belirtmeden sezdirme yoluyla gönderme yapılması olarak tanımlamıştır. Anıştırmayı görebilmek için ima edilen metin hakkında okurun ön bilgisi olması gerekir.

2.2.1. Dinî Anıştırmalar

İncelenen metinlerde dinî anıştırmalara rastlanmamıştır.

2.2.2. Tarihî Anıştırmalar

Oyuncak adlı metinde geçen “*Elimize alıp havada döndürerek yere atardık aşıkları. Ustalık “bey” yanını üste gelecek biçimde, aşığı yere oturtabilmekteydi. Sonra tahtadan kılıçlar, söğüt dalından atlar yapıp askercilik oynardık. Şarkılar söyleyerek, “Girit bizim canımız, feda olsun kanımız.” diyerekten.*” 1896 yılında Girit başkaldırısından sonra ana vatanda atılan tarihî slogan tekrar edilerek olaya anıştırma yapılmıştır.

2.2.3. Edebî Anıştırmalar

Oyuncak adlı metinde geçen “*Komşumuzun oğlunun kurşun askerleri vardı bir tek. Onlarla da oynardık. Nişan alan, yürüyen, selam duran kurşun askerler. Torunumun da var böyle askerleri. Ama kurşun asker değil. Plastikten yapılmış! Onlarla oynamasını*”

sevmiyorum!" cümleleriyle ünlü masalcı Hans Christian Andersen'in Kurşun Asker adlı masalına anıştırma yapılmış olabilir.

Çocuk Doğruyu Söyledi adlı metinde geçen "*buyruğunuz başımın üstündedir Devletlim*" cümlesinde başının üstünde yeri olmak deyimini anıştırarak her zaman iyi karşılanmak, ağır lanmak anlamıyla kullanılmıştır.

6.Sınıf

6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan anlatı metinleri aşağıdaki gibidir:

- *Affet Babacığım*
- *Şehit Bacı*
- *Akdeniz'le Röportaj*
- *Görevini Unutan Saat*
- *Sınıf Başkanı*
- *Çılgın Dedemin Zaman Makinesi*
- *Atari Merakı*

1. Açık İlişkiler

1.1. Alıntı / Metin Ekleme

Akdenizle Röportaj adlı metinde "*bağırına basmak*" deyimini ve Su gibi aziz ol özlü sözü kullanılarak alıntılama yapılmıştır.

Görevini Unutan Saat adlı metinde "*yola koyulmak*" deyimini, yola çıkıp ilerlemek; "*alay etmek*" deyimini, bir kimsenin, bir şeyin, bir durumun, gülünç, kusurlu, eksik vb. yönlerini küçümseyerek eğlence konusu yapmak; "*yüzünü ekşitmek*" deyimini, rahatsız olduğunu, hoşnut olmadığını, öfke duyduğunu yüz ifadesiyle belli etmek; "*fark etmek*" deyimini, görmek, seçmek; "*karar vermek*" deyimini, bir konuyu, bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak; "*altüst etmek*" deyimini, karmakarışık bir duruma getirmek, düzenli durumunu bozmak; "*gözyaşları sele dönüşmek*" deyimini, çok ağlamak; "*surat asmak*" deyimini, kaşlarını çatarak yüzüne küskün bir anlam vermek anlamlarıyla kullanılarak alıntılama yapılmıştır.

Sınıf Başkanı adlı metinde "*temsil etmek*" deyimini, hak ve görev bakımından bir kimse veya topluluğun adına davranmak; "*itiraz etmek*" deyimini, ortaya atılan bir düşüncenin ya da alınan bir kararın karşısını ileri sürmek, o düşünce ya da karara karşı çıkmak; "*laf atmak*" deyimini, birisine, uzaktan uzağa, dokunacak söz söyleyip işittirmek; "*hesap sormak*" deyimini, bir kimseyi kanunsuz, kural dışı, ahlâka aykırı, usulsüz davranış ve sözlerinden ötürü sorgulamak; "*tercih etmek*" deyimini, bir şeyi diğerine üstün tutmak anlamlarıyla kullanılarak alıntılama yapılmıştır.

Çılgın Dedemin Zaman Makinesi adlı metinde "*mahsur kalmak*" deyimini, bir yerden çıkamamak; "*sevinci kursağında kalmak*" deyimini, bir olgudan dolayı sevinmişken bir engel nedeniyle sevinemez duruma gelmek; "*kendini kaptırmak*" deyimini, bir şeyin etkisinden kendini kurtaramamak; "*dehşet saçmak*" deyimini, ortalığa korku salmak; "*yüreği ağzına gelmek*" deyimini, çok korkmak; "*küplere binmek*" deyimini, sinirlenmek;

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Anlatı Metinlerinde Metinlerarası İlişkiler

“kıyamet kopmak” deyimini, kötü bir şey olmak anlamlarıyla kullanılarak alıntılama yapılmıştır.

Atari Merakı adlı metinde “*can atmak*” deyimini, bir şeye erişmeyi çok istemek; “*kulak asmamak*” deyimini, dinlememek, aldırış etmemek; “*aklımı başından almak*” deyimini, düşünemeyecek duruma getirmek anlamlarıyla kullanılarak alıntılama yapılmıştır.

1.2. Gönderge -Gönderme-

1.2.1. Kişi İsimlerine Ait Göndergeler

İncelenen metinlerde kişi isimlerine ait gönderime rastlanmamıştır.

1.2.2. Mekân İsimlerine Ait Göndergeler

Şehit Bacı adlı metinde “*Kastamonu*” ismi kullanılarak gönderim yapılmıştır.

Akdeniz’le Röportaj adlı metinde yer alan “*Akdeniz, Ege, Marmara, Karadeniz, Hint Okyanusu, Atlas Okyanusu, Kıbrıs, Mora, Girit, Rodos*” isimleri kullanılarak gönderim yapılmıştır.

Atari Merakı adlı metinde Türkiye Cumhuriyeti’nin başkenti olan “*Ankara*” ismi kullanılarak mekân isimlerine ait bir gönderime yer verilmiştir.

1.2.3. Dinî Göndergeler

Görevini Unutan Saat metninde “*Allah, yaratıcı, dua etmek*” kavramlarına yer verilerek dinî gönderimde bulunulmuştur.

Çılgın Dedemin Zaman Makinesi” metninde “*kıyamet kopmak üzereydi*” ifadesiyle dinî gönderimde bulunulmuştur.

1.2.4. Sanat Göndergeleri

Çılgın Dedemin Zaman Makinesi adlı öykü başlık, içerik, temel karakterler bağlamında Robert Zemeckis’in yönettiği 1985 yapımı *Geleceğe Dönüş* filmi çağrıştırmaktadır.

2. Kapalı İlişkiler

2.1. Gizli Alıntı

İncelenen metinlerde gizli alıntılara rastlanmamıştır.

2.2. Anıştırma-Telmih

2.2.1. Dinî Anıştırmalar

Affet Babacığım adlı metinde bulunan “*Geri geleceğini biliyordum yaorum. Ben babamı dağ başına atmadım ki sen beni atasın.*” cümlesiyle şu Hadise anıştırma yapılmıştır: “*Babanın rızasını kazan ki Allah da senden razı olsun. Babanı öfkelenendirme ki Allah da sana gazap etmesin.*” (Tirmizî, Birr, 3)

2.2.2. Tarihî Anıştırmalar

Şehit Bacı adlı metinde yer alan Şerife Kadın karakteri kesin olmamakla birlikte 1900 yılında Kastamonu da doğan, yaşlı kadın ve erkeklerle birlikte Kastamonu'daki cephanelerin Ankara'ya götürülmesinde verdiği mücadele sonucunda 1921 yılının Aralık ayında ağır kış şartları nedeniyle henüz 21 yaşındayken donarak hayatını kaybetmiş olan aynı isimli kişiyi anıdır. Ayrıca metin Kurtuluş Savaşı'ndan izler taşır.

Çılgın Dedemin Zaman Makinesi adlı metinde yer alan zaman makinesinin ismi Osmanlı gemisi Ertuğrul'u anıdır.

2.2.3. Edebî Anıştırmalar

Affet Babacığım adlı öykü metni konu yapılandırması itibariyle Çin'de ortaya çıktığı düşünülen *Küfe* adlı öyküyü anıdır.

Şehit Bacı adlı metinde yer alan "Yılan gibi kıvrılan, bir kağının bile zor gittiği daracık yollarda kaç saat, kaç kilometre yürüdüler bilmiyorlardı." ifadesi Han Duvarları adlı şiirdeki "Bu ıslıkla uzayan, dönen kıvrılan yollar. Uykuya varmış gibi görünen yılan yollar." dizelerini anıdır.

Atari Merakı adlı metinde yer alan "Yanlıştın neresinden dönersek, o kazançtır." cümlesi "Zararın neresinden dönülse kardır." atasözüne ilişkin bir anıdır.

7. Sınıf

7. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan anlatı metinleri aşağıdaki gibidir:

- *Ben Bir Küçük Kilimim*
- *Tasa Kuşu*
- *Balıkçıl Kuşu*
- *Ayşegül*
- *Yanan Ormanlarda Elli Gün*
- *Kış Mevsimi*
- *Türküler Dolusu*
- *Mektup*

1. Açık İlişkiler

1.1. Alıntı/Metin Ekleme

Tasa Kuşu metninde bulunan "Kara kara düşünmek, avuç açmak, dışından tırnağından arttırmak, dünyayı zindan etmek, dil dökmek, şeytana uymak, tasa çekmek, gözü gönlü açılmak, kendini yiyip tüketmek" deyimleri alıntılanmıştır.

Balıkçıl Kuşu metninde yer alan "Açlıktan ölmek, yüreği acımak, soyu tükenmek, telaşa kapılmak, kara kara düşünmek, karşı çıkmak, fikir almak, ağzı kulaklarına varmak, aklı yatmak, yol göstermek, işin iç yüzünü anlamak" deyimleri alıntı olarak yer almıştır.

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Anlatı Metinlerinde Metinlerarası İlişkiler

Ben Küçük Kilimim metninde bulunan “*Suya sabuna değmek, elleri dert görmemek, cennete dönmek, gözünü sevmek, sarıp sarmalamak, naza çekmek, nam salmak, dile gelmek, dert yanmak*” deyimleri ve “*su testisi suyolunda kırılır*” atasözüyle alıntılar yapılmıştır.

Yanan Ormanlarda Elli Gün adlı metinde kullanılan “*İçi götürmemek, ayaklarının altını öpmek, kendini kaybetmek, ödü kopmak, içi içini yemek, kesik kesik soluk almak, sızım sızılmak*” deyimleri alıntı olarak değerlendirilmektedir.

Kış Mevsimi metninde bulunan “*Kulak kabartmak, başını önüne eğmek*” deyimleriyle alıntılar yapılmıştır.

Mektup metninde kullanılan “*yerin dibine geçmek, ağzının içinde gevelemek*” deyimleri alıntı olarak değerlendirilmektedir.

Son Kuşlar metninde yer alan “*içi cız etmek, salık vermek*” deyimleriyle alıntı yapılmıştır.

1.2. Gönderge -Gönderme-

1.2.1. Kişi İsimlerine Ait Göndergeler

İncelenen metinlerde kişi isimlerine ait göndergelere rastlanmamıştır.

1.2.2. Mekân İsimlerine Ait Göndergeler

Ben Bir Küçük Kilimim adlı metinde “*Ben Denizli'nin Çal ilçesine bağlı Civelek köyünde dokunmuş bir kilimim.*” cümlesinde mekân isimlerine yapılmış gönderimler mevcuttur.

Ayşegül adlı metinde “*Beyaz İskenderun*” kelimesiyle şehir ismi olan İskenderun'a, başka bir yerde de Lübnan'dan bahsederek gönderimde bulunmaktadır.

Türküler Dolusu metninde “*Trabzon peyniri*” ifadesi ile yine Trabzon'a özgü bir peynir hatırlatılmaktadır.

Mektup isimli serbest okuma metninde “*Mut'tan, Erdemli'den, Silifke'den, Tarsus'tan, ta Gülnar'dan bile gelen vardı*” cümlesinde belirtilen mekânlar hatırlatılmaktadır.

Tasa Kuşu metninde “*Ben Mercan'dan geçemem, Aksaray'a göçemem*” ifadesindeki yer adlarına da yer verilmiştir.

Son Kuşlar metninde ise “*Yeşilköy, Galata, İstanbul, Bozburun*” gibi yer adlarına yer verilmiştir.

1.2.3. Dinî Göndergeler

Tasa Kuşu metninde geçen “*Ah şu ağaçlar Tuba olsa...*” ve “*Ah şu sular Kevser olsa...*” tümcelerinde geçen Kevser ve Tuba kelimeleri dinî gönderimler olarak nitelendirilir. Çünkü Kevser cennette bulunduğu inanan kutsal su; Tuba ise cennette bulunduğu inanan, kökleri yukarda, dalları aşağıda olan ağaçtır. Metinde geçen “*Huda*” ismi İslam inancını yansıtarak dinî bir gönderimde bulunmuştur. “*...oh deyince de ak sakallı biri peydah olmuş.*” tümcesinde geçen “*oh*” kelimesi Tasavvufta “*Hu*”

çekmek" eylemini anıştırmaktadır. Aksakallı birinin peydah olması ise dinî menkıbeleri anıştırmaktadır.

Ayşegül metninde geçen "Dinnağmesi" kelimesi ile din olgusuna gönderme yapılmıştır.

1.2.4. Sanat Göndermeleri

Ben Küçük Kilimim metnine bakıldığında "Çatılmışların gelini", "Kamburların bağı" ve "Duru Kadın" isimlerinin metin bağlamında kullanılması da Anadolu'da insanlara nasıl hitap edildiğine göndermede bulunulur. "Seni bütün göçlerde bütün evin kabını kacağını... Sen çadır olur çatı kurar... kapılarda nöbet beklersin." tümceleri ile Türk göçebe kültürünü yansıtan tarihî anıştırmalar barındırmaktadır. "Ben bir küçük kilimim. Alçak gönüllüyüm, kalenderim ve haddimi bilirim." cümlelerinden "Ben kalender meşrebim, güzel çirkin aramam." şarkı sözlerine sanatsal bir göndermede bulunur. Metin genel içerik bakımından değerlendirildiğinde "Sevdiğine Sözü Olan Bir Kilim Dokur" türkü sözleriyle metinlerarası bir ilişki kurarak sanatsal gönderimlerde bulunur. "Dokuduğu kilimlerin yedincisi olduğum için adımlı... Tezgâhta tam kırk beş gün... en çok dört beş saat uğraştı benimle." cümlelerinin Anadolu'nun kilim dokumacılığına ait ip uçlarını bizlere anıştırmaktadır.

Yanan Ormanlarda Elli Gün metninde geçen "... Bu seste binlerce ağıdı bir arada duydum." bu cümlede Türk kültüründeki sözlü kaynaklardan ağıtlara göndermede bulunulmuştur.

Türküler Dolusu metninde geçen "Kitaplarda değil, türkülerde ara yemeni/Öleni kalanı, gidip gelmeyi" ifadelerinin Yemen türküsünü çağrıştıran ifadeler olduğu ve göndermede bulunulduğu görülmektedir.

2. Kapalı İlişkiler

2.1. Gizli Alıntı

İncelenen metinlerde gizli alıntılara rastlanmamıştır.

2.2. Anıştırma-Telmih

2.2.1. Dinî Anıştırmalar

İncelenen metinlerde dinî anıştırmalara rastlanmamıştır.

2.2.2. Tarihî Anıştırma

Ayşegül adlı metinde "Milliyet sevgisini insan yalnız gazete sahifelerinde, meclis salonlarında, onur mevkilerinde veya savaş meydanlarında değil, böyle bir mini mini isimde ve bir küçük köylü kızının yüzünde okuduğu zamandır ki duygusunun derinliği görünüyor ve yüreğinin sızısını duyuyor." bu cümlelerde millet sevgisine dair bir anıştırma yapılmıştır. Millet sevgisinin aslında Türk isimleriyle de belli edilebileceğini, insanın yüzüne yansıyan o duygu ile birleşebileceğini hissettirmektedir. Bu da metnin bir üst paragrafında yer alan "... Ya, Ayşe Gül? Hepsinden daha güzel. Küçük Türk kızı adlarının üzerinde ne hoş tesiri var: Zehralara, Haticelelere, Fatmalara, Eminelere karşı yakınlık duyarım."

2.2.3. Edebî Anıştırmalar

Kış Mevsimi metnine genel bakıldığında ise “*Bugünün işini yarına bırakma*” atasözüne bir gönderim yapıldığı dikkat çekmektedir. Bunun yanında metnin olay çevresinde anlatımı La Fontaine masallarından Ağustos Böceği ile Karınca masalına göndermesi de bulunabilir.

Tasa Kuşu metninde “*Evel zaman içinde, kalbur saman içinde... Üşüdüm Allah üşüdüm, daldan armut düşürdüm... Ben mercandan geçemem, Aksaray’a göçemem... çevrede güller, sendeki diller, ben gider oldum duymasın eller...*”tekerlemesiyle başlayan masal metinlerarasılık bağlamında değerlendirildiğinde Anadolu’daki tekerleme geleneğine gönderme yaparak anonim alıntılar yapıldığı görülmüştür. Metnin genelinde mani ve tekerlemelere rastlanmaktadır. Sözlü halk kültür ürünleri olan bu türler metinlerarası ilişkiler bağlamında halk folklorunu yansıtmaktadır. Bunlar;

“*Ya asmada üzüm olmazsa, ya salkımı düzüm olmazsa... Ben bu dağa dağ mı derim, ben bu bağa bağ mı derim.*”

“*Geçti gül, geçti bülbül... İster ağla ister gül*”

“*Geçti ayva geçti nar. İster taş ye, ister hardal*”

“*Ah şu sular Keşer olsa... İçsem içsem, kanmasam... Güneş vursa yanmasam*”

“*Ah şu ağaçlar Tuba olsa, eğil desem eğilse; doğrul desem doğrusa...*”

“*Ah anamın aşu, kuyunun başu. Ye tuzlu tuzlu, iç buzlu buzlu*”

Aynı zamanda bu manilere, metinde geçen Sülün Kız ve Tasa kuşu arasında karşılıklı konuşma olarak yer verilmesi Türk halk kültüründe önemli bir yere sahip olan atışma geleneğine gönderme yapmaktadır. Metinde “*...oh deyince de ak sakallı biri peydah olmuş.*” tümcesi metin bağlamında değerlendirildiğinde “*Kul sıkışmayınca Hızır yetişmezmiş.*” atasözüne anıştırmada bulunmaktadır.“*...güldükçe güller açıyormuş yanağında, söyledikçe bülbüller şakiyormuş dudağında.*” cümlesinde geçen “*gül*” ve “*bülbül*” kelimeleri Klasik Türk Edebiyatı’ndaki mazmunlara edebî bir anıştırma yapmaktadır. Çünkü Klasik Türk Edebiyatı’nda sevgilinin yanağı güle, söylediği sözler bülbül sakımasına benzetilir.

Ben Küçük Kilimim metninde “*Dünyamız iç içe, karmakarışık ne idüğü belirsiz bir sürü renklerin ve biçimlerin kaynaştığı bir kazandır. Bu kazandan bir çimdik durulmuş renk, bir kaşık sevindirici düzen çıkararlara ne mutlu.*” cümlelerinden “*cadı kazanı*” deyimine gönderme yapılarak metne herkesin birbirine düştüğü, dedikodunun bol olduğu ve düşmanlıkların kaynaştığı yer anlamı verilmiştir.

8. Sınıf

8. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan anlatı metinleri aşağıdaki gibidir:

- *Okuma Serüvenim Nasıl Başladı*
- *Karanfiller ve Domates Suyu*

- Martı
- İmece
- Tasmalı Güvercin

1. Açık İlişkiler

1.1. Alıntı/Metin Ekleme

Okuma Serüvenim Nasıl Başladı adlı metinde “Böylece okula başladığımızda okumayı ve yazmayı çabucak sökmüştük.” cümlesinde kullanılan deyim ve aynı metinde geçen “...haddi hesabı yoktur...” deyimini alıntıya örnek gösterilebilir. Ayrıca “Nalan’ın anlattığı Handan’ı güldürecek.” cümlesiyle *Hıçkırık* romanından alıntı yapılmıştır.

Karanfiller ve Domates Suyu adlı metinde “Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur.” atasözü alıntı olarak ele alınabilir.

Martı adlı metinde “altın gibi parlamak” deyimini alıntı olarak alınabilir.

Tasmalı Güvercin adlı metinde yer alan “ümidini kesmemek” deyimini alıntı kategorisinde değerlendirilebilir.

1.2. Gönderge -Gönderme-

1.2.1. Kişi İsimlerine Ait Göndergeler

Okuma Serüvenim Nasıl Başladı adlı metinde “Abdullah Ziya Kozanoğlu, Feridun Fazıl Tülbentçi, Nihal Atsız, Hemingway, Kerime Nadir, Esat Mahmut Karakurt, Ethem İzzet Benice, Muazzez Tahsin, MichelZevako, Faruk Nafiz Çamlıbel, Xavier de Montepin, Ömer Seyfettin” isimlerine gönderimler mevcuttur.

1.2.2. Mekân İsimlerine Ait Göndergeler

Okuma Serüvenim Nasıl Başladı adlı metinde “Maraş, Malatya, Tunceli, İstanbul” mekânlarına gönderimler tespit edilmiştir.

İmece adlı metinde ise “Ceyhan kıyısı, Çukurova, Anadolu, Karadeniz, Sürmene” mekân isimlerine gönderim yapılmıştır.

1.2.3. Dinî Göndergeler

Okuma Serüvenim Nasıl Başladı adlı metinde yer alan “Malatya’da Yeni Camii’nin avlu duvarlarının üstünde bu tür kitapları sergileyen kitapçılar vardı.” cümlesinde yer alan Yeni Camiive “Hazreti Ali Cenklere” kitabı dinî gönderim sayılabilir.

Karanfiller ve Domates Suyu adlı metinde “Yunan tanrılarının ölmek için içtiği nektar lezzetini damağınızda hissedersiniz.” cümlesinde geçen Yunan tanrılarını, “Bütün bu fundalıklar Fino Kilisesi’nin malıdır. Kocaman, kirli sakallı, cin gibi bir papaz fundalıkları bizindir diye arada bir dolaşır.” tümcelerinde yer alan *Fino Kilisesi ve papaz* kavramı dinî gönderim örnek gösterilebilir.

Tasmalı Güvercin adlı metindeki “Hayır ya da şer, hiçbir şey kaderinin dışında meydana gelmez.” cümlesindeki hayır, şer ve kader kavramları dinî gönderim olarak ele alınmıştır.

1.2.4. Sanat Göndermeleri

Okuma Serüvenim Nasıl Başladı adlı metinde yer alan “Ali Gottik, Binbir Gece Masalları, Köroğlu Destanı, Şahmeran Masalı, Hazreti Ali Cenkleri, Nasreddin Hoca, İncili Çavuş, Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Leyla ile Mecnun, Karacoğlan, Kolsuz Kahraman, Osmanoğulları, Yavuz Sultan Selim Ağlıyor, Bozkurtların Ölümü, Bozkurtlar Diriliyor, Çanlar Kimin İçin Çalınıyor, Hıçkırık, Dağları Bekleyen Kız, Ankara Ekspresi, Erikler Çiçek Açtı, Fantoma, Pardayanlar, Bir Ömür Böyle Geçti, Ekmekçi Kadın” adlı edebiyat eseri isimleri ve “heyket” sözü tür olarak halk masalı anlamında kullanılarak sanatsal gönderim olarak değerlendirilmiştir.

İmece adlı metinde yer alan “Abdal Musa zorlu davul çalıyordu. Hösük de zurnaya çökmüştü.” cümlelerindeki *davul ve zurna* ayrıca *türkü* kavramı halk sanatına ilişkin gönderim sayılabilir. Ayrıca “Sonra ustaca bir oyun oynadı. Türlü kılıklara girip oynadı. Önce kirpi, sonra ayı, sonra sansar, tilki, çakal oldu. Her girdiği donda o hayvanın huyunu husunu alıyordu. Tilkide kurnaz, çakalda hırsız. Öylesine gerçek öykünüyordu ki, bu hayvanlara millet gülmekten kırılıyordu. En sonunda ustaca Arap oldu, bir apak insan çıkardılar karşısına. İkisi arasında bir savaştır başladı.” cümlelerinde halk oyununa gönderim yapılmıştır.

2. Kapalı İlişkiler

2.1. Gizli Alıntı

İncelenen metinlerde gizli alıntılara rastlanmamıştır.

2.2. Anıştırma-Telmih

2.2.1. Dinî Anıştırmalar

İncelenen metinlerde dinî anıştırmalara rastlanmamıştır.

2.2.2. Tarihî Anıştırma

Karanfiller ve Domates Suyu adlı metinde yer alan “Bu kavga Romalı esirlerin arslanla dövüşmesinden şu itibarla farklı idi ki Romalı esir, arslana bir çeyrek saat içinde yeniliyordu.” cümlesiyle Roma dönemi arena dövüşlerine anıştırma yapılmıştır.

2.2.3. Edebî Anıştırmalar

Okuma Serüvenim Nasıl Başladı adlı metinde “fırımlar dolusu ekmek yemem gerekir” sözleri “...fırın ekmek yemesi lazım” deyimini anıştırmaktadır.

Karanfiller ve Domates Suyu adlı metinde yer alan “Bana bir kamburu hatırlatıyor bu göz; tuhaf değil mi? Bir kambur insan çirkindir ama bütün kamburlar iyi yürekli, sevimli insanlardır. Arkadaş canlısıdırlar, şendireler. Ne severim kamburları!” tümcelerinde Notre Dame de Paris (Notre Dame’ın Kamburu) kitabının karakteri Quasimodo karakterini anıştırmaktadır.

SONUÇ

Çalışma kapsamında, ortaokul Türkçe ders kitaplarında bulunan 31 anlatı metni incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda bu metinlerde bulunan metinlerarası ilişkilerin daha çok açık metinlerarası ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre metinlerarası ilişkiler çağrışım yoluyla değil doğrudan alıntılar şeklinde olmuştur. Bu metinleri okuyan öğrenciler çağrışım yaparak sorgulayıcı bir şekilde diğer metinlerle bağlantı kuramayacaklardır. Böylelikle öğrenciler düşünmeye ihtiyaç duymadan okumalarını gerçekleştirecek, eleştirelilikten uzaklaşacaklardır.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre metinlerarası ilişkiler her metinde aynı düzeyde değildir. Yani bazı anlatı metinlerinde metinlerarası ilişkiler daha yoğun şekilde bulunmaktayken bazılarında ise hiç bulunmamaktadır. Bu durum, öğretim aracı olan kitaplara seçilen metinlerin yeterli nitelikte olanlardan seçilmediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, alanında yetkin isimler tarafından kaleme alınan metinlerde metinlerarası ilişkilere daha fazla rastlanmıştır (Sait Faik Abasıyanık, Rasim Özdenören, Memduh Şevket Esenal, Ömer Seyfettin). Bu yüzden, ders kitapları için metinler seçilirken yetkin eser ve yazarların tercih edilmesi öğrencilerin eleştirel ve metinlerarası okuma yapmasına olanak sağlayarak onların üst düzey okur olmalarına katkı sunacaktır. Bu konuda Türkçe ders kitabı komisyonlarında yer alan uzmanlara ve yayıncılara büyük sorumluluklar düşmektedir.

Karatay (2010), *“Türkçe Dersi Öğretim Araçlarında Yapılandırıcılık: Metinlerarasılık”* adlı çalışmasında üç farklı sınıf ve yayınevine ait ders ve öğretmen kılavuz kitabını incelemiş ve bu öğretim araçlarında tema ve metinlerde göndermeler ve Türkçe dersi dışı disiplinlerle ilişkilendirmelerin yapıldığını ancak bunların her tema ve metinde yeteri kadar sağlanmadığı sonucuna ulaşmıştır. Kitiş (2017), *“Türkçe Ders Kitaplarında Metinlerarası Okumaya Yönelik Bir İnceleme”* adlı araştırmasında, Dörtel Yayınları'nın 8.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan kullanmalık metinleri incelemiştir. Araştırma sonucunda söz konusu metinlerin metinlerarası ilişkiler açısından zengin olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışma ortaya koyduğu sonuçlar bağlamında Karatay (2010) ve Kitiş'in (2017) çalışmalarıyla paralellik göstermektedir.

Bir metin, değerini ve anlamını başka metinlerle olan etkileşiminden kazandığından (Ögeyik, 2008) Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin gönderim ve anırtırma bakımından zengin metinlerden oluşması, öğrencilerin çok yönlü okuma yapmaları ve metinlerin derin yapılarındaki anlam alanlarına ulaşmaları için hayati önem taşımaktadır. Ayrıca metinlerarası ilişkilerle taşınan unsurların yeni bağlamlarda kazandığı çokanlamlılık özelliğiyle öğrenciye okuma hazzı veren açılımlar kazandıracığı da yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda ders kitaplarında yer alan metinler, metinsellik ölçütlerine haiz, öğrenciyi çok yönlü okumaya sevk edecek, seviyelerine uygun, ölçünlü dilin en güzel örneklerinin sergilendiği edebî metinlerden oluşmalı; araştırmaya konu olan metinlerarasılık çalışmaları sadece anlatı metinlerine yönelik değil, farklı metin türlerinde, özellikle şiir türünde de yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbulut, G. (2009). Metinlerarası ilişkiler bağlamında dünün Ferdâ'sından günün Ferdâ'sına bir bakış. *Turkish Studies*, 4(1-I), 735-759.
- Aktulum, K. (2007). *Metinlerarası İlişkiler*. İstanbul: Öteki.
- Aktulum, K. (2011). *Metinlerarasılık Göstergelerarasılık*. Ankara: Kanguru Yayınları.
- De Beaugrande, R. & Dressler, W. (1981). *Introduction to Text Linguistics*. London and New York: Longman.
- Coşkun, E. (2005). İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Günay, D. (2007). *Metin bilgisi* (3. baskı). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Karatay, H. (2010). Türkçe Dersi Öğretim Araçlarında Yapılandırıcılık Metinlerarasılık. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 155-178.
- Kitiş, E. (2017). A Study On Intertextual Reading In Turkish Textbooks. *Idil Journal of Art and Language*, 6(39), 2999-3009.
- Ögeyik, M. C. (2008). *Metinlerarasılık ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şerefoğlu, Z. K. (2013). Atlansoy'un "Su Burcu"nda Metinlerarasılık. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (1), 307-344.
- Torusdağ, G. ve Aydın, İ. (2017). *Metindilbilim ve Örnek Metin Çözümlenmeleri*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Tüfekçi, C. D. (2014). Dilin Gelişimi: Genel Bir Bakış. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 10.
- Türkdoğan, M. (2007). Rasim Özdenören'in "Kuyu" Öyküsünde Metinlerarası İlişkiler. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi(Erzurum)*, 35, s.167-189.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.